

& PAPER

TE DOEN IN DECEMBER

VAN WINTERKASTEEL TOT KERSTVERHAAL - EROP UIT MET ONZE ZES TIPS | 36

KNAPPE KOPPEN IN GENK | 40

CULTUURAGENDA | 41

ONDERTUSSEN IN...
DE REST VAN EUROPA | 47

COLUMN

DINGEMAN KUILMAN OVER EEN
GEDENKWAARDIG BEZOEK IN ISRAËL | 42

HANS GUBBELS OVER DE KLIMAATCRISIS
OP ZIJN BORD | 44



FAMILY TIME!

Een familiedrama met loopgraven | 38

foto Mark David

Een familie in staat van ontbinding

Op aanraden van actrice Ariane Schluter brengen Toneelgroep Maastricht en de Theateralliantie het stuk *Augustus: Oklahoma*. Een familiedrama, waaruit volgens regisseur Michel Sluysmans blijkt dat 'geluk niet in materiële zaken of status zit, maar in het recht durven aankijken van je familiegeschiedenis, het omarmen van je komaf.'

Als student keek Michel Sluysmans, regisseur en een van de artistiek leiders van Toneelgroep Maastricht, met bewondering naar actrice Ariane Schluter. In 2005 mocht hij bij het Nationale Toneel in *Racines Phèdre* met haar spelen, zijn respect groeide alleen maar: 'Ze is technisch heel sterk, verdiept zich heel detaillistisch in het materiaal en heeft aan een half woord genoeg. Eenmaal echt op de vloer pakt ze met veel intelligentie en humor flink vrijheid.'

Tijdens het spelen van *Phèdre* groeide ook een sociale band tussen de twee. 'Later hadden we het met regelmaat over een mogelijke samenwerking van Ariane en Toneelgroep Maastricht onder mijn regie. De vraag was alleen: welk stuk moet dat worden? Ze heeft zo'n beetje alle grote vrouwenrollen uit het westerse repertoire gespeeld.'

Het zoeken stopte toen Schluter zelf *Augustus: Oklahoma* van Tracy Letts aandroeg. 'Een tragikomedie over familiebanden, familiegeheimen en ingesleten rolpatronen. En tegelijkertijd ook een metafoor voor de westerse samenleving. De generatie van onze ouders waren sociale klimmers. Ze wilden ten koste van veel bereiken dat hun kinderen het nog beter krijgen dan zij. Door de neoliberale wind van de afgelopen decennia lijkt het idee dat geluk maakbaar is alleen maar sterker geworden. Terwijl het geluk niet in materiële zaken of status zit, maar in het recht durven aankijken van je familiegeschiedenis, het omarmen van je komaf.'



Michel Sluysmans. foto Bjorn Frins

Augustus: Oklahoma is van 6 december tot en met 14 april in een hele reeks Nederlandse theaters te zien. Met Schluter dus, maar ook met Porgy Franssen en Anneke Blok als grote namen. In totaal doen twaalf acteurs mee, vertegenwoordigers van drie generaties. 'Een bewuste keuze bij de casting', legt Sluysmans uit. 'Het maakt de veroudering en de verschillen tussen de leeftijdscategorieën zichtbaar en invoelbaar.'

'We hebben gekozen voor een huis als een bunker, met loopgraven en schuttersputjes. Dit is hoe de personages het huis ervaren.'

Het is een voor toneelbegrippen grote productie. 'Het stuk is maar één keer eerder uitgevoerd in Nederland, in 2011', vertelt Sluysmans. 'Destijds schreef Loek Zonneveld, recensent van *De Groene Amsterdammer*, dat iedereen vooral moest gaan kijken omdat hij vreesde dat het met de verschraving van het cultuurbeleid de laatste keer zou zijn dat zoveel talent samen op één podium zou staan.' Dat het nu toch weer lukt, komt omdat de Theateralliantie en Toneelgroep Maastricht er samen de schouders onder zetten.

Een toneelstuk met twaalf acteurs vergt behalve van de producenten ook het uiterste van spelers en regisseur. Sluysmans: 'Vlak voor de pauze zit een lange



Groepsfoto van de volledige cast. foto Bjorn Frins

dinerscène, op papier goed voor 25 pagina's. Daar doen alle twaalf acteurs aan mee. In wezen zijn dat drie scènes in één. Het is een puzzel om dat zo op het podium te brengen, dat toeschouwers het toch allemaal kunnen volgen. Wie zegt wat op welk moment? Wat speel je wel en wat niet? Het kost echt veel tijd om dat uit te vogelen.'

Tegelijkertijd kan een kleine scène met slechts twee acteurs soms veel voorbereiding kosten. 'Dan ben je met z'n drieën een hele dag bezig om uit te zoeken wat de beste manier is om één bepaalde zin te brengen.'

Augustus: Oklahoma onderscheidt zich ook met de vormgeving. 'Als decor is eigenlijk een huis voorgeschreven waar al jaren niets aan is veranderd, met meubels, kroonluchters en zo. We hebben gekozen voor een ander toneelbeeld, voor het huis zoals de personages het ervaren. Als een slagveld met een bunker, loopgraven en schuttersputjes. Viktor Griffioen, die ook de sheriff speelt, verzorgt de livemuziek: liedjes waarvan de tekst aansluit bij de thematiek van het stuk.'

Sluysmans wil graag oudere en moderne toneelklassiekers ontsluiten voor een breed publiek. 'Altijd vanuit een mensbeeld en niet vanuit een wereldbeeld. Er zijn regisseurs die het andersom doen. Ik niet. Alles begint met de karakters in een stuk. Die zorgen voor herkenning bij de toeschouwer.'

Via kleine geschiedenissen kan een groot verhaal worden verteld, vindt Sluysmans. 'En ik moet ook denken aan de uitspraak van K. Schippers. Die zei:

"Poëzie is het gewone bijzonder maken en het bijzondere gewoon." Dat wil ik met toneel bereiken. Liefst ook met een beetje humor.'

Bij vorige stukken onder regie van Sluysmans zorgden onder anderen Jibbe Willems (Tsjechovs *De kersentuin*) en Ilja Leonard Pfeijffer (Tsjechovs *De meeuw* werd *Een meeuw*) voor nieuwe vertalingen. Voor *Augustus: Oklahoma* ging Han van Wieringen aan de slag. 'Tracy Letts schreef het stuk in 2007, nog niet zo heel lang geleden, maar je hebt het dan toch al over de wereld van voor #MeToo en Black Lives Matter. Uit zo'n vertaling kun je ook de meeste Amerikaanse referenties weglaten.'

Dat helpt bij het raken van het publiek, denkt Sluysmans. 'En dat is wat je wilt. Mensen die, als het over al dan niet verborgen materialisme of racisme gaat, denken: het gaat ook over mij. Of dat gedrag wat ik nu zie, herken ik van mijn oma of mijn tante.'

Toneelgroep Maastricht/Theateralliantie, *Augustus: Oklahoma*. Van 6 t/m 9 december try-outs en op 10 december première bij PLT, Theater Heerlen. Daarna op tournee langs diverse Nederlandse theaters. augustusoklahoma.nl